

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ
ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน
อำเภอบ้านค่าย จังหวัดระยอง

คำนำ

องค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน มุ่งเน้นการสร้างธรรมาภิบาลในการบริหารงานและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนในการตรวจสอบเฝ้าระวัง ดังนั้น เพื่อให้การดำเนินการเกี่ยวกับการจัดการเรื่องความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐที่อาจเกิดขึ้นในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน แก้ไขปัญหาความเสี่ยงการทุจริตให้บรรลุผลเป็นไปในแนวทางเดียวกัน เกิดประโยชน์ต่อการปฏิบัติราชการและประชาชน และอำนวยความสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน จึงได้จัดทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ ๒๕๖๘ โดยได้แสดงผลการประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ของการดำเนินงานการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจของหน่วยงาน ทั้งนี้เพื่อให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน

คณะผู้จัดทำ

มกราคม ๒๕๖๘

การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. ๒๕๖๙

๑. ความเสี่ยงการทุจริต

หมายถึง ความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริต การขัดกันระหว่างผลประโยชน์ส่วนตนกับผลประโยชน์ส่วนรวม หรือการรับสินบน

๒. วัตถุประสงค์การประเมินความเสี่ยงการทุจริต

มาตรการป้องกันการทุจริตสามารถช่วยลดความเสี่ยงที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตในองค์กรได้ ดังนั้น การประเมินความเสี่ยงด้านการทุจริต การออกแบบและการปฏิบัติงานตามมาตรการควบคุมภายในที่เหมาะสม จะช่วยลดความเสี่ยงด้านการทุจริต ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกและค่านิยมในการต่อต้านการทุจริตให้แก่การเตรียมการป้องกันล่วงหน้าไว้โดยให้เป็นส่วนหนึ่งของการปฏิบัติงานประจำซึ่งไม่ใช้การเพิ่มภาระงานแต่อย่างใด วัตถุประสงค์หลักของการประเมินความเสี่ยงการทุจริต : เพื่อให้หน่วยงานภาครัฐ มีมาตรการ ระบบ หรือแนวทางในการบริหารจัดการความเสี่ยงของการดำเนินงานที่อาจก่อให้เกิดการทุจริตซึ่งเป็นมาตรการป้องกันการทุจริตเชิงรุกที่มีประสิทธิภาพต่อไป

๓. การบริหารจัดการความเสี่ยงมีความแตกต่างจากการตรวจสอบภายในอย่างไร

การบริหารจัดการความเสี่ยงเป็นการทำงานในลักษณะที่ทุกภาระงานต้องประเมินความเสี่ยงก่อนปฏิบัติงานทุกครั้ง และแทรกกิจกรรมการตอบโต้ความเสี่ยงไว้ก่อนเริ่มปฏิบัติงานหลักตามภาระงานปกติของการเฝ้าระวังความเสี่ยงล่วงหน้าจากทุกภาระงานร่วมกันโดยเป็นส่วนหนึ่งของความรับผิดชอบปกติที่มีการรับรู้และยอมรับจากผู้ที่เกี่ยวข้อง (ผู้นำส่งงานให้) เป็นลักษณะ Pre-Decision ส่วนการตรวจสอบภายในจะเป็นในลักษณะกำกับติดตามความเสี่ยงเป็นการสอบทาน เป็นลักษณะ Post-Decision

๔. องค์ประกอบที่ทำให้เกิดการทุจริต

องค์ประกอบหรือปัจจัยที่นำไปสู่การทุจริต ประกอบด้วย Pressure/Incentive หรือแรงกดดันหรือแรงจูงใจ Opportunity หรือโอกาส ซึ่งเกิดจากช่องโหว่ของระบบต่าง ๆ คุณภาพการควบคุม กำกับควบคุมภายในขององค์กรมีจุดอ่อน และ Rationalization หรือ การหาเหตุผลสนับสนุนการกระทำตามทฤษฎีสามเหลี่ยมการทุจริต (Fraud

๕. หลักเกณฑ์และแนวทางการคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต

เพื่อให้การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และสามารถป้องกันการทุจริตได้อย่างเป็นรูปธรรม หน่วยงานจึงได้กำหนดหลักเกณฑ์และแนวทางในการคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีความเสี่ยงต่อการทุจริต อย่างน้อย ๑ กระบวนการหรือโครงการ โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๕.๑ หน่วยงานได้พิจารณาคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการ โดยใช้หลักเกณฑ์ประกอบการพิจารณาดังนี้

(๑) ความเกี่ยวข้องกับงบประมาณ เป็นกระบวนการหรือโครงการที่มีการใช้จ่ายงบประมาณของทางราชการ โดยเฉพาะงานด้านการจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารพัสดุ หรือการเบิกจ่ายเงิน ซึ่งมีโอกาสเกิดความเสี่ยงด้านการทุจริตได้สูง

(๒) ความซับซ้อนของกระบวนการ เป็นกระบวนการที่มีหลายขั้นตอน มีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย หรือมีการดำเนินงานต่อเนื่องหลายระดับ ซึ่งอาจทำให้การควบคุมกำกับดูแลทำได้ยาก และเพิ่มโอกาสในการเกิดข้อผิดพลาดหรือการแทรกแซง

(๓) การใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ เป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการพิจารณาตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ เช่น การอนุมัติ อนุญาต การคัดเลือก หรือการประเมิน ซึ่งอาจก่อให้เกิดความเสี่ยงจากการใช้อำนาจโดยมิชอบ

(๔) การติดต่อกับประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นกระบวนการที่มีการให้บริการแก่ประชาชน ผู้ประกอบการ หรือบุคคลภายนอก ซึ่งอาจมีความเสี่ยงต่อการเรียกรับผลประโยชน์ หรือการเลือกปฏิบัติ

(๕) ประวัติความเสี่ยงหรือข้อร้องเรียนในอดีต เป็นกระบวนการที่เคยมีข้อร้องเรียน ข้อทักท้วงจากหน่วยตรวจสอบ หรือเคยพบปัญหาการดำเนินงานที่ไม่เป็นไปตามระเบียบ

(๖) ผลกระทบต่อองค์กรและสาธารณะ เป็นกระบวนการหรือโครงการที่หากเกิดการทุจริตแล้ว จะส่งผลกระทบต่อวงกว้าง ทั้งด้านงบประมาณ ความเชื่อมั่นของประชาชน หรือภาพลักษณ์ของหน่วยงาน

(๗) โอกาสเกิดผลประโยชน์ทับซ้อน (Conflict of Interest) เป็นกระบวนการที่เจ้าหน้าที่อาจมีส่วนได้ส่วนเสียโดยตรงหรือโดยอ้อม ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเป็นธรรมในการปฏิบัติงาน

๕.๒ วิธีการคัดเลือก

หน่วยงานได้ดำเนินการคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการ โดยมีขั้นตอน ดังนี้

(๑) รวบรวมและทบทวนภารกิจหลัก แผนงาน โครงการ และกระบวนการสำคัญของหน่วยงาน

(๒) วิเคราะห์ความเสี่ยงเบื้องต้น โดยพิจารณาจากโอกาส (Likelihood) และผลกระทบ (Impact) ที่อาจเกิดขึ้น

(๓) จัดลำดับความเสี่ยง (Risk Prioritization) เพื่อคัดเลือกกระบวนการหรือโครงการที่มีระดับความเสี่ยงสูง หรือควรเฝ้าระวังเป็นพิเศษ

(๔) พิจารณาความสอดคล้องกับบริบทของหน่วยงาน และความเป็นไปได้ในการกำหนดมาตรการควบคุม

(๕) คัดเลือกกระบวนการหรือโครงการ อย่างน้อย ๑ กระบวนการ/โครงการ เพื่อนำมาจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงการทุจริต

๕.๓ แนวทางการพิจารณาเพิ่มเติม

เพื่อให้การคัดเลือกมีความรอบคอบและครอบคลุม หน่วยงานอาจพิจารณาปัจจัยเพิ่มเติม เช่น ความถี่ในการดำเนินงานของกระบวนการนั้น มูลค่าโครงการหรืองบประมาณที่เกี่ยวข้อง จำนวนบุคลากรที่เกี่ยวข้องในแต่ละขั้นตอน ช่องทางการควบคุมภายในที่มีอยู่ในปัจจุบัน ความโปร่งใสและตรวจสอบได้ของกระบวนการ

๕.๔ ผลการคัดเลือก

จากการพิจารณาตามหลักเกณฑ์และวิธีการดังกล่าว หน่วยงานได้คัดเลือกกระบวนการ/โครงการที่มีความเสี่ยงการทุจริต จำนวนอย่างน้อย ๑ กระบวนการ/โครงการ ซึ่งมีความสอดคล้องกับภารกิจหลักของหน่วยงาน และมีระดับความเสี่ยงที่เหมาะสมสำหรับการนำมาวิเคราะห์เชิงลึก เพื่อกำหนดมาตรการป้องกันและลดโอกาสการเกิดการทุจริตต่อไป

๖. ขอบเขตประเมินความเสี่ยงการทุจริต

แบ่งประเภทความเสี่ยงการทุจริต ออกเป็น ๓ ด้าน ดังนี้

๑. ความเสี่ยงการทุจริตที่เกี่ยวข้องกับการพิจารณาอนุมัติ อนุญาต ภารกิจให้บริการประชาชนอนุมัติ หรืออนุญาตตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘)

๒. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

๓. ความเสี่ยงการทุจริตในความโปร่งใสของการใช้จ่ายงบประมาณและการบริหารจัดการทรัพยากรภาครัฐ

ประเมินความเสี่ยงการทุจริต

๑. การระบุความเสี่ยง (Risk Identification)

ขั้นตอนที่ ๑ นำข้อมูลที่ได้จากขั้นเตรียมการในส่วนรายละเอียดขั้นตอน แนวทางหรือเกณฑ์ การปฏิบัติงานของกระบวนการที่จะทำการประเมินความเสี่ยงการทุจริต ซึ่งในขั้นตอนการปฏิบัติงานนั้น ย่อมประกอบไปด้วยขั้นตอนย่อยในการระบุความเสี่ยงตามขั้นตอนที่ ๑ ให้ทำการระบุความเสี่ยง อธิบายรายละเอียด รูปแบบ พฤติการณ์ความเสี่ยงเฉพาะที่มีความเสี่ยงการทุจริตเท่านั้น และในการประเมินต้องคำนึงถึงความเสี่ยงในภาพรวมของการดำเนินงานเรื่องที่จะทำการประเมินด้วย เนื่องจากในกระบวนการปฏิบัติงานตามขั้นตอนอาจไม่พบความเสี่ยงหรือความเสี่ยงต่ำ แต่อาจพบว่ามีความเสี่ยงในเรื่องนั้น ๑ ในการดำเนินงานที่ไม่ได้อยู่ในขั้นตอนก็เป็นได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าหน่วยงานจะมี Triangle) มาตรการป้องกันหรือแก้ไขความเสี่ยงการทุจริตนั้นอยู่แล้ว นำข้อมูลรายละเอียดดังกล่าวลงในประเภทของความเสี่ยงซึ่งเป็น Known Factor หรือ Unknown Factor

Known Factor	ความเสี่ยงทั้ง ปัญหา/พฤติกรรมที่เคยรับรู้ว่าจะเคยเกิดมาก่อน คาดหมายได้ว่า มีโอกาสสูงที่จะเกิดซ้ำหรือมีประวัติ มีตำนานอยู่แล้ว
Unknown Factor	ปัจจัยความเสี่ยงที่มาจากพยากรณ์ ประมาณการล่วงหน้าในอนาคต ปัญหา/พฤติกรรมความเสี่ยงที่อาจจะเกิดขึ้น (คิดล่วงหน้า ตีตนไปก่อนไข้เสมอ)

๒. เกณฑ์ระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) เชิงคุณภาพ

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	มีโอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๕ ครั้ง
๔	สูง	มีโอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๒๐ ครั้ง
๓	ปานกลาง	มีโอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๕ ครั้ง
๒	น้อย	มีโอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๑๐ ครั้ง
๑	น้อยมาก	มีโอกาสเกิดการกระทำทุจริตไม่เกิน ๕ ครั้ง

๓. เกณฑ์ระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact)

ระดับ	โอกาสที่เกิด	คำอธิบาย
๕	สูงมาก	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก เป็นภัยด้านความมั่นคง อาชญากรรม และความรุนแรงอื่น ๆ
๔	สูง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน และประชาชนไม่ได้รับความสะดวก
๓	ปานกลาง	เสียหายต่อภาพลักษณ์ของหน่วยงาน
๒	น้อย	
๑	น้อยมาก	

ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk) แสดงถึงระดับความสำคัญในการบริหารความเสี่ยงโดยพิจารณา จาก ผลคูณของระดับโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) กับระดับความรุนแรงของผลกระทบ (Impact) ของ ความเสี่ยงแต่ละสาเหตุ (โอกาส × ผลกระทบ) กำหนดเกณฑ์ไว้ ๔ ระดับ ดังนี้

๔. ระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

ลำดับ	ระดับความเสี่ยง	ช่วงคะแนน
๑	ความเสี่ยงระดับสูงมาก (Extreme Risk : E)	๑๕ - ๒๕ คะแนน
๒	ความเสี่ยงระดับสูง (High Risk : H)	๙ - ๑๔ คะแนน
๓	ความเสี่ยงระดับปานกลาง (Moderate Risk : M)	๔ - ๘ คะแนน
๔	ความเสี่ยงระดับต่ำ (Low Risk : L)	๑ - ๓ คะแนน

ในการวิเคราะห์ความเสี่ยงจะต้องมีการกำหนดแผนภูมิความเสี่ยง (Risk Profile) ที่ได้จากการพิจารณาจัด ระดับความสำคัญของความเสี่ยงจากโอกาสที่จะเกิดความเสี่ยง (Likelihood) และผลกระทบที่เกิดขึ้น (Impact) และขอบเขตของระดับความเสี่ยงที่สามารถยอมรับได้ (Risk Appetite Boundary) โดยที่จัด แบ่งเป็น ๔ ระดับ สามารถแสดงเป็น Risk Profile แบ่งพื้นที่เป็น ๔ ส่วน (๔ Quadrant) ใช้เกณฑ์ในการ จัดแบ่ง ดังนี้

ระดับความเสี่ยง	คะแนนระดับความเสียหาย	มาตรการกำหนด	การแสดงสีสัญลักษณ์
เสี่ยงสูงมาก (Extreme)	๑๕ - ๒๕ คะแนน	มีมาตรการลดและประเมินซ้ำหรือ ถ้ายโอนความเสี่ยง	สีแดง
เสี่ยงสูง (High)	๙ - ๑๔ คะแนน	มีมาตรการลดความเสี่ยง	สีส้ม
ปานกลาง (Medium)	๔ - ๘ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยงแต่มีมาตรการ ควบคุมความเสี่ยง	สีเหลือง
ต่ำ (Low)	๑ - ๓ คะแนน	ยอมรับความเสี่ยง	สีเขียว

๕. ตารางระดับของความเสียหาย (Degree of Risk)

แผนภูมิความเสี่ยง (Risk Map)					
โอกาส (Likelihood)	ผลกระทบ (Impact)				
	๑	๒	๓	๔	๕
๕	๕	๑๐	๑๕	๒๐	๒๕
๔	๔	๘	๑๒	๑๖	๒๐
๓	๓	๖	๙	๑๒	๑๕
๒	๒	๔	๖	๘	๑๐
๑	๑	๒	๓	๔	๕

สถานะสีแดง : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงทันที

สถานะสีส้ม : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ ต้องมีแผน/มาตรการเพื่อลดความเสี่ยงสถานะสี

สถานะสีเหลือง : ความเสี่ยงยังอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ แต่ต้องมีการทบทวนความเพียงพอของมาตรการควบคุมที่มีอยู่

สถานะสีเขียว : ความเสี่ยงอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ โดยไม่ต้องมีการจัดทำแผนเพื่อลดความเสี่ยง

๗. การประเมินความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองตะพาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๙

๗.๑ ด้านการพิจารณาอนุมัติ อนุญาตของทางราชการ

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๑. การอนุมัติอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘	- เจ้าหน้าที่เรียกเก็บผลประโยชน์เพื่อลดขั้นตอนการอนุมัติ/อนุญาต	ต่ำ	๑. ควบคุมกำกับและส่งเสริมให้ผู้ปฏิบัติงานดำเนินการตามกฎระเบียบอย่างเคร่งครัดและเป็นกลาง ๒. จัดทำคู่มือแนวทางการปฏิบัติงาน ขั้นตอนระยะเวลาในการอนุมัติอนุญาตและเผยแพร่คู่มือดังกล่าวให้ผู้ปฏิบัติงานและประชาชนทราบโดยทั่วกัน	
๒. การบริหารงานบุคคล	- การบรรจุแต่งตั้งโยกย้าย โอนการเลื่อนตำแหน่ง/เงินเดือน ความดีความชอบวินัย การมอบหมายงานไม่เป็นธรรมหรือมีการเรียกเก็บเงินเพื่อให้ได้รับการแต่งตั้งหรือเลื่อนตำแหน่ง	ปานกลาง	๑. ดำเนินการประกาศเผยแพร่การรับสมัครและการดำเนินการคัดเลือกอย่างเป็นธรรม โดยการแต่งตั้งคณะกรรมการแต่ละด้านอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ ๒. เปิดเผยข้อมูลข่าวสารการบริหารและพัฒนา	

๗.๒ ด้านการใช้อำนาจและตำแหน่งหน้าที่

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๑. การใช้อำนาจตามกฎหมาย/การให้บริการตามภารกิจ	- การเรียกรับเงินหรือทรัพย์สินจากผู้รับบริการเพื่อให้บริการเร็วขึ้น	ปานกลาง	๑. ส่งเสริมการปฏิบัติงานใช้อำนาจตามกฎหมายให้เป็นไปตามระเบียบราชการ	
๒. การใช้อำนาจเพื่อกลับแก้มือหรือเอื้อประโยชน์ทางส่วนตัว	- การใช้อำนาจกดดันให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานที่ขัดต่อระเบียบ หรือเพื่อประโยชน์ส่วนตัวของผู้สั่งการ	ต่ำ	๑. เปิดช่องทางให้เจ้าหน้าที่สามารถรายงานการถูกกดดันหรือสั่งการโดยมิชอบได้อย่างปลอดภัย และมีการคุ้มครองผู้แจ้ง	

๗.๓ ด้านการใช้จ่ายงบประมาณ

ประเด็นความเสี่ยงการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ	เหตุการณ์ความเสี่ยง	ระดับความเสี่ยง	มาตรการในการบริหารจัดการความเสี่ยง	หมายเหตุ
๑. การจัดซื้อจัดจ้าง	- เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องในการจัดซื้อจัดจ้างเรียกรับค่าตอบแทนหรือผลประโยชน์ตอบแทนจากผู้เสนอราคาหรือคู่สัญญา	ปานกลาง	๑. ดำเนินการจัดทำทะเบียนควบคุมการใช้งานและการเบิกจ่ายอย่างเคร่งครัด ๒. จัดตั้งหน่วยตรวจสอบภายในเพื่อทำการตรวจสอบงบประมาณการจัดซื้อจัดจ้างการบริหารพัสดุการใช้ทรัพย์สินราชการเป็นต้น ๓. ส่งเสริมการปฏิบัติงานให้มีความซื่อสัตย์สุจริตตามหลักธรรมาภิบาล	
๒. การเบิกจ่ายงบประมาณโดยมิชอบ	- จัดทำเอกสารประกอบการเบิกจ่ายเป็นเท็จ	ปานกลาง	๑. จัดทำแบบฟอร์มและแนวปฏิบัติในการจัดทำเอกสารประกอบการเบิกจ่ายให้ชัดเจน ลดความคลุมเครือและช่องว่างในการปลอมแปลง	

หมายเหตุ :

๑. กรณีหน่วยงานที่ไม่มีภารกิจการอนุมัติอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘ ใ้ระบุว่า “ไม่มีความเสี่ยงการทุจริตในประเด็นการรับทรัพย์สินในกระบวนการงานอนุมัติอนุญาต เนื่องจากไม่มีภารกิจการอนุมัติอนุญาต ตามพระราชบัญญัติการอำนวยความสะดวกในการพิจารณาอนุญาตของทางราชการ พ.ศ. ๒๕๕๘”

๒. ต้องระบุให้ครบทุกประเด็น